

A. PRIEŠISTORĖ

1 Pirmasis pasakojimas apie Kūrimą* ¹ Pradžioje Dievas sukūrė dangų ir žemę. ² O žemė buvo padrika ir dyka, tamsa gaubė bedugnę, * ir vėjas iš Dievo dvelkė viršum vandenų.

³* Tuomet Dievas tarė: “Tebūna šviesa!” Ir šviesa pasirodė. ⁴ Dievas matė, kad šviesa buvo gera, ir Dievas atskyrė šviesą nuo tamsos. ⁵ Dievas pavadino šviesą Diena, o tamsą Naktimi. Atėjo vakaras ir išaušo rytas, pirmoji diena.*

⁶ Dievas tarė: “Tebūna skliautas* viduryje vandenų ir teatskiria vandenį nuo vandenų!” ⁷ Dievas padarė skliautą ir atskyrė vandenį, buvusius po skliautu, nuo vandenų, buvusių viršum skliauto. Taip ir įvyko. ⁸ Dievas pavadino skliautą Danguimi. Atėjo vakaras ir išaušo rytas, antroji diena.

⁹ Dievas tarė: “Tebūna sutelkti vandenys po Danguimi į vieną vietą ir tepasirodą sausuma!” Taip ir įvyko. ¹⁰ Dievas pavadino sausumą Žeme, o vandenų telkinį Jūromis.* Ir Dievas matė, kad tai gera. ¹¹* Dievas tarė: “Teželdina Žemė augmeniją: augalus, duodančius sėklą, ir visų rūšių vaismedžius, nešančius žemėje vaisius su sėklomis!” Taip ir įvyko. ¹² Žemė išželdino augmeniją: augalus, duodančius visų

rūšių sėklą, ir visų rūšių medžius, vedančius vaisius su sėklomis. Ir Dievas matė, kad tai gera. ¹³ Atėjo vakaras ir išaušo rytas, trečioji diena.

¹⁴* Dievas tarė: “Tebūna šviesuliai dangaus skliaute dienai nuo nakties atskirti! Teženklina jie šventes, dienas ir metus, ¹⁵ tebūna jie šviesuliai dangaus skliaute žemei apšviesti!” Taip ir įvyko. ¹⁶ Dievas padarė du didžiulius šviesulius – didesnįjį šviesulį dienai valdyti ir mažesnįjį šviesulį naktčiai valdyti – ir žvaigždes. ¹⁷ Dievas sudėjo juos į dangaus skliautą šviesti žemei, ¹⁸ valdyti dienas bei naktčiai ir atskirti šviesai nuo tamsos. Ir Dievas matė, kad tai gera. ¹⁹ Atėjo vakaras ir išaušo rytas, ketvirtoji diena.

²⁰ Dievas tarė: “Teknibžda vandenyse gyvūnų daugybė, teskraidą paukščiai viršum žemės po dangaus skliautu!” Taip ir įvyko. ²¹ Dievas sukūrė didžiulias jūros pabaisas bei visus judančius visų rūšių gyvūnus, kurie knibžda vandenyse, ir visus visų rūšių sparnuočius. Ir Dievas matė, kad tai gera. ²² Dievas palaimino juos, tardamas: “Būkite vaisingi ir dauginkitės! Pripildykite jūrų vandenį, o paukščiai tesidaugina žemėje!” ²³ Atėjo vakaras ir išaušo rytas, penktoji diena.

²⁴ Dievas tarė: “Tepagimdo žemė visų rūšių gyvūnus: galvijus, roplius ir visų rū-

1,1-2,4a: Šis skaitinys yra visos Penkiaknygės įvadas. Iš pirmapradžio chaoso Dievas sukūrė tvarkingą pasaulį, suteikdamas žmogui – vyrui ir moteriai – ypatingą vietą.

1,2: *Bedugnė*: pasak senovės semitų kosmogonijos, pirmapradis vandenynas.

1,3-5: Kūrimas žodžiu pabrėžia visapusišką Dievo suverenumą (žr. Ps 33,6) ir rodo į tikėjimo tiesą, kad pasaulis buvo Dievo sukurtas iš nieko (žr. 2 Mak 7,28). Pirmasis kūrinys yra šviesa (žr. 2 Kor 4,6), – ji prasiveržia net prieš saulės sukūrimą (žr. 14-18 eilutes) ir yra atskiriama nuo nakties, nesukurtos tamsos likučio.

1,5: Senovėje, kaip ir nūdien, pagal žydų mąs-

tyseną, diena prasideda saulėlydžiu. Dievo veiksmai kuriant pasaulį rikiuojami į šešias dienas, norint išryškinti izraeliečių religijoje šabo poilsio šventumą septintąją savaitės dieną.

1,6-8: *Skliautas*: buvo laikoma, kad erdvė yra standus skliautas, pajėgus atskirti vandenį.

1,9-10: Jūroms, pirmapradžio chaoso likučiams, buvo duotos ribos prie Žemės pakraščių (žr. Ps 139,9; Par 8,29), kur jos nesiliauja grasinti Dievo kūrinijai (žr. Ps 104,7-9).

1,11-12: Augmenija buvo Dievo sukurta tik netiesiogiai, – Kūrėjo įsakymas davė motinai žemei galią būti vaisingai.

1,14-19: Saulė, mėnulis ir žvaigždės nėra dievai.

šių laukinius gyvulius!" Taip ir įvyko.
²⁵ Dievas padarė visų rūšių laukinius žemės gyvulius, visų rūšių galvijus ir visų rūšių žemės roplius. Ir Dievas matė, kad tai gera.

²⁶ * Tuomet Dievas tarė: "Padarykime žmogų pagal mūsų paveikslą ir panašumą; tevaldo jie* ir jūros žuvis, ir padangių sparnuočius, ir galvijus, ir visus laukinius žemės gyvulius, ir visus žemėje šliaužiojančius roplius!"

²⁷ Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą,

pagal savo paveikslą sukūrė jį;
 vyrą ir moterį; sukūrė juos.*

²⁸ Dievas juos palaimino, tardamas: "Būkite vaisingi ir dauginkitės, pripildykite žemę ir valdykite ją! Viešpataukite ir jūros žuvims, ir padangių paukščiams, ir visiems žemėje judantiems gyvūnams.

²⁹ Dievas tarė: "Štai aš jums daviau visus, visoje žemėje sėklą teikiančius augalus ir visus medžius, kurie veda vaisius su sėklomis; jie bus jums maistas. ³⁰ O visiems laukų gyvuliams, visiems padangių paukščiams ir visiems žeme rėpliojantiems gyvūnams, turintiems gyvybės alsavimą, {daviau} maistui visus žaliuosius augalus". Taip ir įvyko. ³¹ Dievas apžvelgė visa, ką

buvo padaręs, ir iš tikrųjų matė, kad buvo labai gera. Atėjo vakaras ir išaušo rytas, šeštoji diena.

2 Taip buvo atbaigti dangus ir žemė bei visa jų galybė. ² Kadangi septintą dieną Dievas buvo užbaigęs darbus, kuriais buvo užsiėmęs, jis ilsejosi septintą dieną nuo visų darbų, kuriuos buvo atlikęs. ³ Dievas palaimino septintąją dieną ir padarė ją šventą, nes tą dieną jis ilsejosi nuo visų kūrimo darbų.

⁴ Toks yra pasakojimas apie dangų ir žemę, kai jie buvo sukurti.

Antrasis pasakojimas apie Kūrimą*

Tą dieną, kai VIEŠPATS Dievas padarė žemę ir dangų, ⁵ kai žemės laukuose dar nebuvo jokių krūmokšnių ir dar nebuvo išdygusi jokia laukų žolė, nes VIEŠPATS Dievas dar nebuvo siuntęs žemėn lietaus ir žmogaus dar nebuvo dirvai arti, ⁶ tik versmė tryško iš žemės ir drėkino visą dirvos paviršių, – ⁷ tuomet VIEŠPATS Dievas padarė žmogų iš žemės dulkių* ir įkvėpė jam į nosį gyvybės alsavimą. Taip žmogus tapo gyva būtybe.

⁸ VIEŠPATS Dievas užveisė sodą Edenę,* rytuose, ir ten įkurdino žmogų, kurį buvo padaręs. ⁹ Iš žemės VIEŠPATS Dievas

žmogaus likimo jie nelemia, kaip buvo tikima senovėje. Jie yra tik šviesuliai!

1,26: Iškilmingas Dievo pareiškimas pabrėžia, kad žmogaus sukūrimas yra Kūrimo viršūnė. Daugiskaita *mes* ir *mūsų* turbūt yra užuomina į dangiško Dievo dvaro būtybes (žr. 1 Kar 22,19; Job 1,6). *Paveikslas* ir *panašumas* ne fizinis, bet dvasinis giminingumas ir užduotis apreiškinti Dievo viešpatavimą žemėje, panašiai kaip vaikas apreiškia tėvus (žr. Pr 5,3). ... *tevaldo jie* žmonės, arba žmonija.

1,27: ... *juos* vyrą ir moterį.

2,4b-25: Šio skaitinio pagrindinis turinys yra žmogaus – vyro ir moters – sukūrimas. Jis yra daug senesnis už Pr 1,1-2,4a pasakojimą apie Kūrimą. Pasak jo, Dievas sukūrė žmogų anksčiau negu kitus savo kūrimus, sukurtus žmogaus labui.

2,7: Dievas vaizduojamas puodžiumi, lipdančiu žmogaus kūną iš molio. Hebrajų kalboje žaidžiama žodžiais *Adam* – žmogus ir *adama* – žemė. *Adam* dar nėra tikrinis daiktavardis, bet raiškus žodis, vaizdžiai susiejantis *adami/žmogų* su *adama/žeme*. Žemė – dužli, dužlus žmogus, nes yra Žeminis, arba Žemės vaikas. *Gyvybės alsavimas* iš Dievo, padarantis Žemės vaiką didingą, vaizduojamas alsavimu. *Gyva būtybė*, arba gyvūnas su gyvybės alsavimu/siela.

2,8: *Edenas*: čia vartojamas pietinės Mesopotamijos sričiai paženklinėti. Pats žodis yra iš sumerų kalbos ir reiškia *derlingą lygumą*. Panašiai skambantis hebrajų kalbos žodis reiškia *malonumą*. Todėl Edeno sodas buvo suprashtas kaip *Malonumų sodas*, mums žinomas kaip Rojus.

išaugino įvairių medžių, gražių akims ir gerų maistui, su gyvybės medžių sodo viduryje ir gero bei pikto pažinimo medžiu.

10* Upė išsilieja Edene sodui drėkinti. Už sodo ji skiriasi į keturias upes. 11Pirmosios vardas yra Pišonas. Tai toji, vingiuojanti per visą Havilos kraštą, kuriame yra aukso. 12To krašto auksas yra rinktinis. Ten yra ir bdelio bei lazurito. 13Antrosios upės vardas yra Gihonas. Tai toji, kuri vingiuoja per visą Kušo kraštą. 14Trečiosios upės vardas yra Tigris. Tai toji, kuri teka į rytus nuo Asirijos. O ketvirtosios upė yra Eufratas.

15 VIEŠPATS Dievas paėmė žmogų ir apgyvendino jį Edeno sode, kad jį dirbtų ir juo rūpintųsi. 16Ir įsakė žmogui VIEŠPATS Dievas, tardamas: „Nuo visų sodo medžių tau leista valgyti, 17bet nuo gero bei pikto pažinimo medžio tau neleistu valgyti, nes kai tik nuo jo užvalgysi, turėsi mirti“.

18 VIEŠPATS Dievas tarė: „Negera žmogui būti vienam. Padarysiu jam tinkamą bendrininką“. 19Taigi VIEŠPATS Dievas padarė iš žemės visus laukinius gyvulius bei visus padangių paukščius ir atvedė juos pas žmogų parodyti, kaip jis juos pavadins. Kokiu vardu žmogus pavadins kiekvieną gyvą būtybę, toks turės būti jos vardas. 20Žmogus davė vardus visiems galvijams, visiems padangių paukščiams ir visiems laukiniams žvėrimis, tačiau sau tinkamo bendrininko nesurado.

21 Tuomet VIEŠPATS Dievas užmigdė žmogų kietu miegu ir, jam miegant, išėmė vieną jo šonkaulį, o jo vietą užpildė raumenimis. 22O iš šonkaulio, kurį VIEŠPATS Dievas buvo išėmęs iš žmogaus, padarė moterį ir atvedė ją pas žmogų. 23*O žmogus ištarė:

„Ši pagaliau yra kaulas mano kaulų ir kūnas mano kūno.

Ši bus vadinama Moterimi, nes iš jos Vyro ji buvo paimta“.

24 Todėl vyras palieka savo tėvą ir motiną, glaudžiasi prie savo žmonos, ir jie tampa vienu kūnu.*

25 Jiedu buvo nuogi, žmogus ir jo žmona, tačiau jie nejautė jokios gėdos.

3 Pasakojimas apie nupuolimą: pikto kilmė 1O žaltys buvo suktesnis už visus kitus laukinius gyvulius, kuriuos VIEŠPATS Dievas buvo padaręs. Jis paklausė moterį: „Ar tikrai Dievas sakė: 'Nevalgykite nuo jokio medžio sodei?'“ 2Moteris atsakė žalčiui: „Vaisius sodo medžių mes galime valgyti. 3Tik apie vaisių medžio sodo viduryje Dievas sakė: 'Jūs nuo jo nevalgysite nei jo liesite, kad nemirtumėtė!'“ 4Bet žaltys tarė moteriai: „Jūs tikrai nemirsitė! 5Ne! Dievas gerai žino, kad atsivers jums akys, kai tik jo užvalgysite, ir jūs būsite kaip Dievas,* kuris žino, kas gera ir kas pikta“. 6Kai moteris pamatė, kad tas medis buvo geras maistui, kad jis buvo žavus akims ir kad tas medis žadėjo duoti iš-

2,10-14: *Išsilieja*: per potvynį išeina iš savo vagos. Edenas, pasak šio skaitinio, yra arti Persijos įlankos, kur Tigris ir Eufratas susijungia su dviem kitomis srovėmis, sudarydamos vieną upę. Kušo kraštas čia ir Pr 10,8 tekste yra ne Etiopija (Nubia), bet kasitų šalis į rytus nuo Mesopotamijos.

2,23: Hebrajiškame tekste žaidžiama dviem panašiai skambančiais žodžiais: *iša* – moteris ir *iš* – vyras. Lietuviškai vysk. A Baranauskas bandė šį skambesį išreikšti *vyras* ir *vyrienė* vertimu. Liu-

teris – *Männin* ir *Mann*. Angliškai – *woman* ir *man*. Įkvėptasis autorius pabrėžia, kad vyras ir moteris turi tą pačią prigimtį: abu yra stiprūs/orūs, nes dalijasi *kaulo stiprumu*, abu yra dužlūs, nes dalijasi *kūno trapumu*.

2,24: *Vienu kūnu*: įkvėptasis autorius pabrėžia, kad moterystės ryšys yra Kūrėjo dovana.

3,5: ... *kaip Dievas, kuris žino*, arba ... *kaip dievai, kurie žino*, nes žodis *Elohim* gali reikšti ir tikrąjį Dievą, ir pagonių dievus.

minties, ji skynėsi jo vaisiaus ir valgė, davė jo ir savo vyrui, buvusiam su ja, ir jis valgė. ⁷Tuomet abiejų akys atsivėrė ir jiedu suprato esą nuogi. Jie susiuvo figmedžio lapus ir pasidarė sau juosmens aprišalus.

8 Išgirdę garsą VIEŠPATIES Dievo, vaikščiojančio sode pavakario vėjeliui* dvelkiant, žmogus ir jo žmona pasislėpė nuo VIEŠPATIES Dievo veido tarp sodo medžių. ⁹Bet VIEŠPATS Dievas pašaukė žmogų ir paklausė: „Kur tu esi?“ ¹⁰Jis atsiliepė: „Išgirdau tavo garsą sode ir nusigandau, nes buvau nuogas, todėl pasislėpiau“. ¹¹{Dievas} jo klausė: „Kas gi tau pasakė, kad tu nuogas? Ar valgei vaisių nuo medžio, kurio vaisių buvau tau įsakęs nevalgyti?“ ¹²Žmogus atsakė: „Moteris, kurią tu man davei būti su manimi, man davė vaisių nuo to medžio, aš ir valgiau“. ¹³VIEŠPATS Dievas kreipėsi į moterį: „Kodėl tu taip padarei?“ Moteris atsakė: „Žaltys mane apgavo, aš ir valgiau“. ¹⁴VIEŠPATS Dievas tarė žalčiui:

“Kadangi tu taip padarei, esi prakeiktas tarp visų gyvulių ir tarp visų žvėrių. Ant pilvo šliaužiosi ir dulkes esi visas savo gyvenimo dienas.

¹⁵ Aš sukelsiu priešišumą tarp tavęs ir moters, tarp tavo palikuonių ir jos palikuonių; jis kirs tau per galvą,

o tu kirsi jam į kulną”.*

¹⁶ O moteriai jis tarė: “Aš padauginsiu tavo skausmus ir nėštumą, – skausme gimdysi vaikus, – bet aistringai geisi savo vyro, ir jis bus tavo galva”.

¹⁷ O žmogui jis tarė: “Kadangi tu paklausei savo žmonos balso ir valgei nuo medžio, apie kurį buvau tau įsakęs: ‘Nuo jo nevalgysi!’ – tebūna už tai pasmerkta žemė, – triūsui maitinsies iš jos visas savo gyvenimo dienas. ¹⁸ Erškėčius ir usnis tau ji želdins, maitinsies laukų augalais. ¹⁹ Savo veido prakaitu valgysi duoną, kol sugrįši žemėn, nes iš jos buvai paimtas. Juk tu dulkė esi ir į dulkę sugrįši!”

20* Žmogus pavadino savo žmoną Eva, nes ji buvo visų gyvųjų motina. ²¹VIEŠPATS Dievas padarė drabužius iš kailių žmogui bei jo žmonai ir juos apdengė.

22 Tuomet VIEŠPATS Dievas tarė: “Tik pažiūrėk! Žmogus tapo kaip vienas iš mūsų, žinantis gera ir pikta. Kad tik jis kartais netiestų savo rankos, nepasiimtų ir nuo gyvybės medžio, valgytų ir gyventų amžinai...” ²³Todėl VIEŠPATS Dievas išsiuntė jį iš Edeno sodo dirbti žemės, iš kurios jis

3,8: Palestinoje prieš saulei leidžiantis ima pūsti nuo jūros gaivus vėjas.

3,15: *Jis kirs tau per galvą, o tu kirsi jam į kulną*: kadangi šis įvardis nurodo į kolektyvinį daiktavardį – *palikuonis*, t.y. moters palikuonis daugiskaita – tikslėnis įkvėptojo autoriaus žodžių vertimas būtų: *Jie kirs tau per galvą ...*. Tačiau vėlesnė teologija čia matė kur kas daugiau negu priešišumą tarp žalčių ir žmonių. Ilgainiui žaltys buvo suprastas kaip šėtonas (žr. Išm 2,24; Jn

8,44; Apr 12,9; 20,2), kurio būsimą nugalėjimą – sutriuškinimą vaizduoja galvos ir kulno kontrastas. Kadangi *pasirodė Dievo Sūnus*, kad *vėlnio darbus sugriautų* (1 Jn 3,8), šis tekstas gali būti laikomas pirmuoju Atpirkėjo pažadu nupuolusiai žmonijai.

3,20: Ši eilutė, rodos, yra ne savo vietoje. Ji būtų prasmingesnė po 24-osios eilutės. Hebrajiškasis Evos vardas *Havva* giminingas žodžiui *hajfja* – gyvasis/-oji.

Pr 3,4

buvo paimtas. ²⁴Išvaręs žmogų, jis pastatė į rytus nuo Edeno sodo kerubus ir liepsna švytruojantį kalaviją* – kelio prie gyvybės medžio saugoti.

3,24: *Liepsna švytruojantis kalavijas*: žaibas.

Lithuania
Lithuanian
Bible, DC
1998
Rubsys/Kavaliausk
LCCB
Vilnius
Lithuania
B212033